

De heer J.J. van Dijk
Voorzitter uitvoeringsoverleg klimaattafel elektriciteit

12 september 2022

Betreft: **Het kan met gemak, wind op zee en zon op dak**

Geachte mijnheer van Dijk,

NLVOW en Windalarm hebben deelgenomen aan de inwoner reflectiegroep van de Werkgroep Extra Opgave binnen het klimaatakkoord. Vanuit de Werkgroep Extra Opgave was de voorzitter, Olof van de Gaag (NVDE), aangewezen om perspectieven op te halen bij de reflectiegroep die verder bestond uit Energie Anders, de Natuur en Milieu Federaties en JongRES.

Er hebben vier bijeenkomsten plaatsgevonden. Op deze bijeenkomsten en op het eindrapport *“Alles uit de kast, een verkenning voor de opgave voor het Nederlandse elektriciteitssysteem in 2030”* willen we reflecteren door middel van bijgaand position paper ***“Het kan met gemak, wind op zee en zon op dak”***.

In eerdere versie van ons position paper (met gelijke strekking), geadresseerd aan de Werkgroep Extra Opgave, reageerden wij op het conceptrapport. Helaas zijn onze suggesties niet meegenomen niet meegenomen in het eindrapport. Vandaar dat wij onze punten hierbij alsnog onder de aandacht willen brengen bij het voortgangsoverleg Klimaatakkoord en het Ministerie van EZK.

In het genoemde position paper onderbouwen wij:

1. De samenstelling van de Werkgroep Extra Opgave is eenzijdig geweest.
2. Dit heeft geleid tot een eindconclusie, die vooral het ondernemersbelang dient van leden van de NVDE, samengevat in de rapporttitel ‘Alles uit de kast’. Men stelt dat een extra opgave voor wind op land nodig is, zonder dat goed te onderbouwen en zonder alternatieven die ze grotendeels zelf heeft aangedragen mee te nemen.
3. Ondanks de constatering dat de vraag sterk zal stijgen, zijn er ruim voldoende mogelijkheden om de extra vraag op te vangen. Hierin zijn keuzes te maken, elk met voor- en nadelen. Dit kan op vele manieren zonder extra groei van wind op land en zon in landschap.
4. Het gepresenteerde “illustratieve pakket” waarop de hoofdboodschap van het rapport is gebaseerd, had daarom aangevuld moeten worden met de in de reflectiegroep besproken variëteit aan keuzemogelijkheden in een aantal andere pakketten:

“Het is van belang om, met name aan de aanbodkant, verschillende scenario’s te schetsen en met die scenario’s tot oplossingen te komen. Op deze manier geef je

de maatschappij inzicht in wat voor afwegingen gemaakt moeten worden. Het is daarbij belangrijk dat deze scenario's haalbaar zijn en uitgebreid onderzocht."

5. Meer Wind op Land is niet de uitkomst van de "**klimateeraadpleging**" van de TU-Delft, de vervolgfafspraken uit het Klimaatakkoord, de verkiezingsprogramma's van bijna alle politieke partijen en de NOVI.
6. Wind op land geeft een aanzienlijk **hogere CO2 uitstoot** dan wind op zee door de lagere vollasturen en de concurrentie met zon op land (het waait vaak op land indien ook de zon schijnt).
7. Opties om de z.g. "maatschappelijke weerstand" (wind op land en zon in weiland) welke de Werkgroep Extra Opgave voorziet uit het Illustratief pakket te halen zijn:
 - A. Meenemen reeds voorziene groei wind op zee tot 2031.
 - B. Meenemen bestaande innovaties windturbines op zee.
 - C. Vernieuwing oude windparken op zee naar grotere capaciteit.
 - D. Meer import van waterstof.
 - E. Verplaatsen energie intensieve industrie naar waterstofproductielanden.
 - F. Meer zon op daken en op infra
 - G. Realiseren hoger doel Energiebesparing

Ieder van deze opties brengen als zodanig al genoeg op om te kunnen afzien van de door de werkgroep geadviseerde extra opgave wind op land / zon in weiland. Samen geven deze opties **64 TWh** per jaar extra potentie, dat onder weglating van uitbreiding wind op land en zon in landschap (na realisatie huidige 35 TWh doelstelling) tot een dekking zorgt in 2030/31 van **270 TWh** per jaar. Het rapport "Alles uit de kast" stelt dat we **206 TWh** nodig hebben.

8. Door binnen het maatschappelijke debat de nadruk te leggen op "*keuzes binnen overvloed*" in plaats van "*er is schaarste, het is lastig en alles moet*" ontstaat er draagvlak voor de energietransitie en voorkomen we tevens dat bepaalde grootverbruikers (bijvoorbeeld datacentra, energie intensieve industrie, internationaal (vlieg)transport) onder druk komen te staan of mensen onderling tegen elkaar worden uitgespeeld.
9. Voer een Publiek debat in plaats van Publiekscampagne, doe onafhankelijk onderzoek, en pas het nu te eenzijdige rapport met onjuiste titel aan onder toevoeging van het hier aangereikte en grotendeels in het rapport genoemde opties.

Nu onze reflectie helaas geen plaats heeft gekregen in het rapport "Alles uit de kast" (wat wij een duidelijke omissie vinden) verzoeken wij u het rapport uit te breiden zoals hier verwoord en te onderbouwen met een aantal extra illustratieve voorbeelden waarin extra wind op land en zon in landschap geheel vermeden kan worden, in het belang van het op vele wijzen geuite perspectief van burgers, omwonenden en natuurorganisaties.

Het huidige rapport lijkt als doel te hebben om een businesscase te behouden voor de ondernemers in de wind-op-land- en zon in landschap-sector, tégen de maatschappelijke noodzaak in, terwijl dit tot grote maatschappelijke weerstand leidt. Lokale overheden mogen dit dan vervolgens in het kader van de Regionale Energie strategieën oplossen, waarbij de overheid wordt verzocht door middel van nieuwe subsidie trajecten op te draaien voor de extra maatschappelijke kosten voor inmiddels onnodige en achterhaalde technieken.

Wij verzoeken u, in lijn met de afspraken uit het klimaatakkoord, een aanvullend, geheel **onafhankelijk onderzoek** te laten uitvoeren (TNO, CE Delft) om te komen tot alternatieve scenario's, met onder meer de opdracht "Zijn er scenario's mogelijk waarin, na het halen van de klimaatakkoorddoelstelling (35 TWh hernieuwbaar op land) wordt gestopt met de verdere uitrol wind op land en zon op weiland". Met deze scenario's kan vervolgens maatschappelijk de discussie worden aangegaan en daarna een afweging worden gemaakt, wat wel en wat niet.

Wij zijn er inmiddels van overtuigd dat de overheid aan de voorkeurswens van haar inwoners kan voldoen. Het kan met gemak – wind op zee en zon op dak.

Hoogachtend,

Henk Klein Kranenburg, voorzitter NLVOW
Naut Kusters, voorzitter Windalarm

i.o.

J.J. Tiemersma

Bijlage:

"Het kan met gemak, wind op zee en zon op dak"

vóór een klimaatrechtvaardige energietransitie en beter voor Nederland én het klimaat.

Nederlandse Vereniging van Omwonenden Windturbines NLVOW en Windalarm

Reflectie op het rapport "Alles uit de kast" van het voortgangsoverleg Klimaatakkoord
aangaande extra opgave duurzame elektriciteitsopwekking 2030

d.d. 28 Augustus 2022

Kopie

Een soortgelijke aanbiedingsbrief sturen wij aan

- de vaste Tweede kamer Commissie voor Economische Zaken en Klimaat
- de Minister voor Klimaat en Energie / Economische Zaken en Klimaat
- het Voortgangsoverleg Klimaatakkoord
- de Werkgroep Extra Opgave